

I disse valgtider kan det være greit å utfordre Islandske politikere på viktige punkt når det gjelder landets fremtid som sjømatnasjon. Det er i ferd med å vokse frem et betydelig press for å få starte intensivt oppdrett av laks på Island, og det må tas viktige valg om hvordan dette best kan gjøres. Lakseoppdrett har skapt noen få millionærer i Norge og andre land, men det kan være greit å trekke lærdom fra de problemer som oppdrett samtidig har skapt i disse landene, *før* man uten videre godtar å importere de samme problemene til Island.

Oppdrett av laks skjer tradisjonelt i åpne mærdar. Dette er enkelt forklart not-poser som holder fisken innesperret mens det er fri flyt av både parasitter, sykdom og avfall fra produksjonen, inn og ut av not-maskene. Dette har ført til en rekke problemer i alle land hvor oppdrettslaks produseres og konsekvensene er uoversiktlige. Det finnes dog alternativer til åpne mærdar, og Island vil kunne ha naturgitte fordeler ingen andre land har. Blant annet kan bruk av termisk varme i lukkede anlegg sikre både raskere vekst og skape en grønn merkevare.

Siden lakseoppdrett på Island fremdeles er i støpeskjeen, vil vi som har sett konsekvensene i Norge få lov til å komme med en vennlig henstilling til Island om å unngå å havne i en situasjon med de samme problemer som ellers i verden hvor lakseoppdrett har etablert seg. For det er enda ikke for sent å sette krav som både ivaretar miljøet samtidig som man legger til rette for lakseoppdrett. Men det fordrer at Islandske politikere er sitt ansvar bevisst. Det må etableres strenge krav og reguleringer *før* industrien får grønt lys.

I Norge startet industrien for kjapt til at reguleringer og regler rakk å bli etablert, og vokste for fort til at reglene klarte å holde tritt med veksten. Dette har medført at miljøkonsekvensene har blitt unødvendig store, og ingen løsning er i sikte. For i kraft av sin størrelse er industrien blitt en kraftig pådriver for et regelverk som hovedsakelig tar hensyn til dem selv, deres økonomi og videre vekstmuligheter, -ikke miljøet.

Island har fått et fortjent rykte i det internasjonale samfunn som produsent av spesielt ren og høyverdig fisk som følge av rene omgivelser. Dette har ført til at fisk fra Island oppnår vesentlig bedre priser enn fisk fra andre land. Hva skjer om dette inntrykket hos internasjonale fiskekjøpere endrer seg?

Medaljens bakside ved intensivt lakseoppdrett kan grovt sett deles inn i seks hovedområder; - spredning av lakselus, -spredning av fiskesykdommer, -rømt oppdrettslaks, -konsentrert utslipp av næringssalter, - overforbruk av marine ressurser og -utslipp av stoffer skadelige for det marine miljø.

Intensivt lakseoppdrett vil over tid garantert medføre en gradvis nedgang i villaksens overlevelsesmulighet på grunn av lus. Hvor raskt nedgangen kommer vil være avhengig av hvor stort oppdrett tillates å bli, og hvor tett anleggene ligger. Men at nedgangen vil komme, er utvilsomt.

Fremdeles er det store kunnskapshull om i hvor stor grad spredning av sykdommer desimerer ville bestander, men fra Norge og British Colombia kommer det sterke indikasjoner på at dette problemet er langt større enn tidligere antatt. På tross av omfattende bruk av vaksiner og medisiner dør likevel

gjennomsnittlig 20 % av oppdrettsfisken i Norge, hovedsakelig som følge av sykdom. Enkelte regioner har opp mot 37 % dødelighet. Hvordan villfisken påvirkes er enda ikke kartlagt.

Rømt oppdrettslaks har en negativ påvirkning på villaksen fordi vedvarende rømming over tid fører til genetisk innblanding som gradvis svekker bestandene, samtidig som villaksyngelen blir fortrent av en raskere voksende oppdrettsyngel.

Konsentrerte utslipp av store mengder næringssalter kan føre til ubalanse i den lokale økologi rundt oppdrettsanleggene. Norske fiskere hevder at det i fjorder med høy oppdrettsproduksjon, kan spores en reduksjon i villfisk-fangstene. I Norge produseres det i overkant av 1,2 millioner tonn oppdrettslaks, og punktutslippene av næringssalter tilsvarer utslipp fra grovt regnet 15 millioner mennesker. Hva denne type utslipp vil kunne gjøre med oppnådd pris for Islandsk villfisk, er uvisst.

Av utslipp som er skadelig for det marine miljø, knytter det seg betydelig bekymring til bruken av forskjellige kjemikalier for å bli kvitt lakselusen på oppdrettsfisken. Bruken av lakselus-middel som inneholder flubenzuroner anses som mest alvorlig. Disse stoffene er uhyre dødelig for alle krepsdyr som er avhengig av skallskifte, og det er funnet påvirkning på både krabbe, reker, hummer, kreps og dyreplankton. I Norge gikk nylig Nordland Fylkes Fiskerlag kraftig ut og krevde forbud mot bruken av disse medikamenter, da de er redd for konsekvensene.

Island har en mulighet for å bli en betydelig produsent av oppdrettslaks. Men dersom man velger å produsere den i åpne mæder som i resten av verden, er vi redd konsekvensene for Islands renomê og prisoppnåelse for sin villfisk kan bli utfordret.

Vår henstilling til Island er å ta vare på sine laks- og villfiskbestander og lære av de feil som er gjort i andre lakseproduserende land. Vi registrerer at det søkes om utvidelse til 10.000 tonn stående biomasse på i Arnarfjördur. Dette er en begynnelse til intensivt oppdrett som lett får definerende makt ved at det danner presedens for nyetableringer. Så ta dere i akt, det var slik miljø-problemene begynte også andre steder. Det er enda ikke for sent for Island. Vær smartere enn vi var.